

3. Sezónnost a vícečetné porody

3.1 Sezónnost v natalitě

Četnost narození je v jednotlivých měsících a obdobích roku rozdílná. Rozložení počtu narozených dětí, resp. koncepcí během kalendářního roku souvisí s biologicko-klimatickými podmíněnostmi a životním stylem obyvatelstva, proto se z dlouhodobého pohledu - nebere-li se v úvahu náhodné kolísání - mění jen málo a pozvolna. Kromě toho není sezónnost pro celkový charakter reprodukce nijak významná, v demografii je proto spíše okrajovým tématem.

Výrazný pokles počtu narozených v letech 1993 - 1996, stagnace v následujícím období a opětné zvyšování od roku 2002 jsou patrné s určitými výkyvy ve všech měsících roku. Ještě v roce 1993 se měsíčně narodilo v průměru více než 10 tisíc dětí, ve druhé polovině devadesátých let se měsíční počet narozených pohyboval pouze kolem 7,5 tisíc, v roce 2005 to bylo cca 8,5 tisíc dětí.

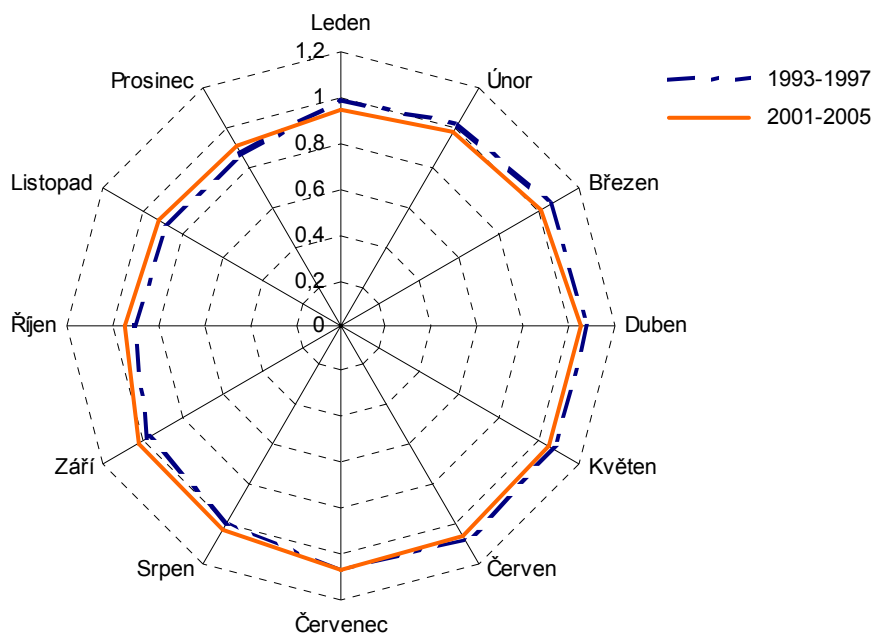
Tab. 16 Živě narození podle kalendářních měsíců v letech 1993 - 2005

	1993	1996	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Leden	9 885	7 613	7 187	7 557	7 574	7 432	7 538	7 822	8 004
Únor	9 632	7 273	6 907	7 142	6 798	7 184	6 992	7 586	7 581
Březen	10 790	7 979	7 875	8 025	7 878	8 166	7 999	8 100	8 676
Duben	10 472	7 901	7 892	7 983	7 948	8 145	7 862	8 381	8 838
Květen	10 933	8 340	8 007	8 391	8 207	8 417	8 279	8 457	9 023
Červen	10 819	7 983	7 927	7 837	7 870	7 834	8 021	8 584	9 139
Červenec	11 100	8 216	8 007	7 906	8 088	8 122	8 849	8 785	9 343
Srpen	10 613	7 389	7 759	7 797	7 889	8 073	8 279	8 507	9 015
Září	10 170	7 069	7 648	7 269	7 396	7 717	8 015	8 266	8 801
Říjen	9 274	6 947	6 816	7 177	7 301	7 498	7 678	7 702	8 271
Listopad	8 707	6 827	6 408	6 946	6 950	6 968	6 816	7 575	7 885
Prosinec	8 630	6 909	7 038	6 880	6 816	7 230	7 357	7 899	7 635
Celkem	121 025	90 446	89 471	90 910	90 715	92 786	93 685	97 664	102 211

Při hodnocení sezónnosti byly nejprve výchozí absolutní měsíční počty narozených standardizovány, tj. očištěny od rozdílné délky jednotlivých měsíců. Sezónní (měsíční) indexy jsou pak vypočteny jako poměr standardizovaného počtu narozených v daném měsíci k průměrnému měsíčnímu počtu narozených v daném roce. Hodnota indexu pro průměrný měsíc v roce je tedy rovna jedné.

Počty porodů během roku jsou proti jiným demografickým událostem, zejména proti počtům úmrtí a sňatků, téměř rovnoměrně rozloženy do jednotlivých měsíců. V hlubším detailu je patrné, že měsíční indexy porodnosti se v průběhu roku odchylují od jedné minimálně. Variční rozpětí (rozdíl mezi maximem a minimem) měsíčních indexů porodnosti se pohybuje jen do 0,25. Tato skutečnost je zřejmá i z grafického znázornění, srovnávajícího dvě pětiletá období, která se sice výrazně odlišují úrovní kvantitativních ukazatelů i vývojovými trendy porodnosti, při hodnocení sezónnosti však nevykazují zásadní rozdíly.

Graf 17 Měsíční indexy porodnosti v letech 1993 - 2005

V České republice se pravidelně vyšší počet dětí rodí v jarních a letních měsících, zatímco na podzim a v první polovině zimy jsou počty narozených podprůměrné. V období 1993 - 2005 došlo k mírnému snížení měsíčních indexů v první čtvrtině roku a naopak k nárůstu indexů v posledním čtvrtletí, čímž se těžiště porodnosti posunulo z období únor-červenec na duben-září. Zároveň se však rozdíly v počtu narozených v jednotlivých měsících poněkud zmenšily.

3.2 Vícečetné porody

Již v průběhu 90. let postupně přibývalo vícečetných porodů a tento nárůst pokračoval i v dalším období. Tato skutečnost je dáвана do souvislosti především s rozšířením asistované reprodukce, užíváním hormonálních přípravků a rovněž zvyšováním věku matek při porodu. Ještě v letech 1994 - 1995 připadal na každých 100 porodů přibližně jeden vícečetný porod, v roce 2005 to byly již téměř dva případy. Jedná se zejména o porody dvojčat; počty trojčat kolísají mezi 10 - 30 porody ročně a porody čtyřčat se vyskytují jen výjimečně. Zatímco v polovině 90. let bylo ročně zaznamenáno asi tisíc porodů dvojčat, v roce 2005 byl již jejich počet téměř dvojnásobný.

Tab. 17 Porody podle četnosti v letech 1993 - 2005

	1993	1996	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Počet porodů celkem	120 364	89 688	88 286	89 754	89 425	91 502	92 335	96 078	100 546
v tom:									
jedno dítě	119 271	88 624	86 829	88 363	87 887	89 979	90 729	94 246	98 607
dvojčata	1 080	1 034	1 427	1 368	1 525	1 502	1 591	1 813	1 926
trojčata	13	29	29	22	11	20	14	19	13
čtyřčata	-	1	1	1	2	1	1	-	-
Podíl vícečetných porodů (%)	0,91	1,19	1,65	1,55	1,72	1,66	1,74	1,91	1,93
Počet jednočetných porodů připadajících na 1 porod dvojčat	110,4	85,7	60,8	64,6	57,6	59,9	57,0	52,0	51,2

Na jeden porod dvojčat připadá stále méně jednočetných porodů. Na počátku devadesátých let znamenal přibližně každý 110. porod narození dvojčat, v roce 2005 to již byl téměř každý 50. Podle dosavadního vývoje lze předpokládat, že vícečetné porody budou stále častější a především počet narozených dvojčat se bude zvyšovat.